

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA
DE

1703 317
207.
**NORICORUM
CAUSIS ADIMENDI
LEGITIMAM,**

Quam

*RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSIÆ, ELECTORATUS ET PROVIN-
CIARUM HEREDE, ET RELIQA,
IN ILLUSTRİ ACADEMIA FRIDERICIANA
P R Æ S I D E
DN. CHRISTIANO THOMASIO, JCTO,
SERENISS. ET POTENTISS. REGIS BORUSSIÆ CONSILIA-
RIO, PROFESSORE JURIS ORDINARIO ET FACULTATIS
JURIDICÆ h. t. DECANO,*

PRO LICENTIA

Summos in utroque jure honores & privilegia
DOCTORALIA rite capeffendi
Eruditorum placido examini submittit
LAURENTIUS DE SANDRART Norimbergensis,
*Ad. D. XXIII. Julii M DCC III.
Horis ante- & pomeridianis.*

H A L Æ,

Typis CHRISTOPHORI SALFELDII, REGIM. REG. BORUSS. Typogr.

10

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA

NORICORUM CAUSIS ADMENDI LEGITIMAM

Factore M...
SERRISSIMO PRINCIPALIS DOMINO
DN. FRIDERICO WILHELMO
REGNI BORUSSIAE ELECTORALIS ET PROVIN-

IN ILLUSTRE NEUCHÂTELLENSIS
PRÆSIDII
DN. CHRISTIANO THOMASIO JOHANNI
SERRISSIMO ET POTISSIMO RECTORI NORICORUM
REGNI BORUSSIAE ELECTORALIS ET PROVIN-

PRO LICENTIA

Summo in univ...
DOCTOR...
LAWRENCE DE SARD...
M. D. C. C. C. C.

Typis Christiani Salp...
HABE

208.

Q. D. B. V.

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA
DE
NORICORUM
CAUSIS ADIMENDI LEGITIMAM,

§. I.

Votidiana experientia testis existit
omni exceptione major, quod quam
vis ipsa Ordinatio Cameralis P. 1. Tit.
13. §. 1. in Germania nostra pronun-
ciandum esse dicat nach Ländischen
Ordnungen / Statuten und redlichen
erbahren Gewohnheiten der Fürstenthumen / Herr-
schaften und Gericht / & præterea prudentiores ex
JCrus nostris rei evidentia convicti jam dudum con-
cesserint, Jus Romanum apud Germanos non aliter,
quam Jus subsidiarium considerari posse; nihilomi-
nus tamen in Academiis nil nisi illud Jus subsidiari-
um doceatur, posthabitò penitus illò, quod ordina-
rium

*Communis
negligentia
juris patrii
& statuto-
rum Germa-
niae.*

A 2

rium

4
 rium est, & sic citra controversiam subsidiario præferri merebatur. Hoc unico ex Academiis Studiofi dimitti solent solamine, scilicet facillimum fore, ut ad patrios lares reversi ibique otium majus, quam diligentia Academica concedebat, nacti, jus Romanum cum jure statutorio & Provinciali conferant, & quatenus alterum ab altero recedat, accurate inquirant.

§. II.

*Quæ tamen
 commode
 saltem in
 disputationi-
 bus exponi
 debebant.*

Equidem facile concedo, speciem impossibilitatis præ se ferre, si quis docentes eo adstringere conaretur, ut Auditoribus ex tot Provinciis Germaniæ cujusvis loci jura & consuetudines peculiare fundamentis suis uno in collegio explicent; sed exinde tamen non statim sequitur, omne omnino juris Provincialis studium in Academiis negligendum esse. Imo, quo magis illud hæctenus a nonnullis neglectum fuit, eo majorem laudem meretur, qui ejusdem explicationem pro viribus in se recipit, quod præcipuè per disputationes publicas commode fieri posse, nemo est qui diffiteatur. Vereor fanè, ne is, qui omnis juris Patrii ignarus, rebus tamen civilibus expediendis in Patria se applicare intendit, eandem sæpe exprobrationem audire cogatur, qua Servium, Oratorem Ciceroni vix postponendum, excipiebat Quintus Mutius, *Jctus, turpe esse Patricio & nobili & causas oranti jus, in quo versaretur, ignorare*, apud Pomponium in l. 2, §. 43. ff. de O. I. Ejusmodi autem ignorantia non potest non exinde provenire, si studium Legum Provincialium usque post discessum ex Academiis differtur.

§. III.

§. III.

His mecum probe perpensis, dum de themate aliquo Dissertationis inauguralis sollicitus eram, illi facile prærogativam concessi, quod ex Reformatione Noribergensi in materia *de causis adimendi Legitimam, sive exheredationis* sese mihi offerebat, cum partim dictam Reformationem in nonnullis a dispositione juris Romani desistere viderem, partim quoque aliqua exinde clarius & ad mores nostros convenientius explicari posse animadverterem. Scio quidem Clarissimum JCtum B. Joh. Hieronymum Wurffbauin jam ante multos annos *de differentiis juris civilis & Reformationis Noricæ* eruditum tractatum edidisse, in quo opere nihil intactum mansit, quod ad differentias utriusque juris referri posset; interim tamen, cum ipsius intentio non fuerit, ut singulas materias speciales fusè pertractaret, hinc oleum me & operam perditurum esse non metuo, si de causis adimendi Legitimam, quatenus illæ a jure Romano interdum recedunt, nunc paulo uberius, eâ tamen simul qua fieri potest brevitate, disseruero.

§. IV.

Quæstiones de conceptu Legitimæ, nec non *Legitima, ex utrum ea ex jure naturæ, aut civili descendat, item, jure civili o-* an ex jure naturæ formaliter aut materialiter debeatur, prout philosophatur post alios Lauterbach *in compend. jur. tit. de inoff. testam.* in præsentem sequemur, cum jam alibi Dn. Præses *in dissert. de Legitimâ viventis c. ult. §. 23. seq.* satis perspicuè ostende-

rit

rit, Legitimam liberis jure naturæ non deberi, neque id in jure Pandectarum asseri. Illud nobis hic solummodo observasse iufficiat, quod Legitima juxta Reformationem Noricam ex jure perfecto (unde *P. 3. Tit. 29. leg. 3. §.* wann ein Vater / vocatur die Noth- Erbschaft) Liberis & Parentibus debeatur, non autem fratribus & aliis collateralibus, *d. tit. 29. leg. 8.* & quod eodem plane modo computetur, prout in *Nov. 18. cap. 1.* dispositum est. Pertinent huc verba *Tit. 29. leg. 3.* Und würde die Legitima also gerechnet. Wann ein Vater oder Mutter/eins / zwey / drey oder vier Kinder verläßt / so ist die Legitima nach Bezahlung der Schulden ein drittheil aller verlassener Haab und Güther. So aber der Kinder fünffe oder mehr seyn / so ist die Legitima der halbe Theil derselben Verlassenschaft. Und werden in beyden Fällen die Mannlehen in die Legitima nicht gerechnet.

§. V.

An Legitima
Jure Norico
etiam titulo
Legati relin-
qui possit?
sententia af-
firmans.

Antequam vero ad ipsas exheredationum causas progredior, præmittenda adhuc erit quæstio: *utrum de jure Noribergensi Legitima titulo institutionis necessario sit relinquenda, an vero titulus Legati etiam sufficiat?* *Dn. Wurffbain in tract. ant. cit. class. 1. membr. 2. sect. 1. thes. 20.* in eam sententiam inclinât, quod dictum jus ad jus civile antiquum rediisse videatur, quod quolibet titulo vel Legati, vel donationis *m. c. vel fideicommissi* relinqui poterat Legitima, *l. 8. §. 6. ff. l. 30. C. de in off. testam.* cujus suæ sententiæ fundamentum ex *Reform. Nor. P. 3. Tit. 29. leg. 3. §. pen. ibi:* Wann
aber

aber die Kinder nicht gar umgangen oder enterbt/
sondern ihnen etwas verordnet worden / desumere
voluit. Et fatendum etiam est, vocem: Verordnen
in Reformatione Noribergensi tam de heredis insti-
tutione, quam de Legatis prædicari, v. P. 3. tit. 31.
Leg. 1. ejusq. rubr. & init. unde porro infert Autor
modo citatus, quod quemadmodum verbum: re-
linquo, certæ rei vel quantitati adjectum, in jure Ro-
mano Legatum significat: ita quoque hîc idem de
voce: Verordnen asserendum sit, quia in cit. Tit. 29.
leg. 3. §. pen. dicitur: etwas verordnen, & sic illa rei
particulari non minus adjecta deprehenditur.

§. VI.

Nobis tamen sententia adversa videtur verosi-
mior. Nolumus equidem ex principiis vulgo re-
ceptis afferre, statuta ex jure Romano recentiori tan-
quam jure communi explicanda esse, ut ab eo quam
minime recedatur, juxta hoc autem institutionis ho-
norablem titulum requiri; Nam scimus istud brocar-
dicum multis limitationibus aliisque dubiis esse obno-
xium. Neque opus habemus, ut ad illud recurra-
mus, cum alia ratio occurrat, eaque evidens & cer-
ta, quæ ex Tit. 29. leg. 4. desumi potest. Verba ibi
reperiuntur sequentia: *Sententia* *negans.*
Wiewol in gemeinen Rechten
die Erbsagung (heredis institutio) in einem jeden
Testament für das Hauptstück gehalten würdet / je-
doch zu Handhabung des Testirers willen sollen die
Geschrifft und Ordnungen / ob gleich darinn kein Erb-
benenne wäre / für kräftig gehalten und vollstreckt
wer-

werden. Haecenus ergo Reformatio nostra a dispositione juris Romani recedit. Sed mox subsequitur: So aber in ab 2 oder aufsteigender Linie einer oder mehr Erben im Leben wären/ im selben Fall sollen die Ordnungen und Satzungen gemeiner Recht nicht aufgehoben seyn. Ex quibus verbis sat liquido apparet, Autores Reformationis successionem descendentium & ascendentium, quibus Legitima debetur, eodem modo determinare voluisse, prout Leges Romanæ eandem determinarunt. Quod enim per vocem: **Gemeine Recht / jus Romanum** indigitetur, haud obscure ex P. 3. Tit. 29. leg. 1. init. colligi potest, ubi dicitur, daß die gemeine geschriebene Recht mancherley Ordnung geben / in was Gestalt und mit was Zierlichkeiten / die Testament und letzte Willen aufgerichtet und erzeugt werden sollen / tales vero solemnitates nullibi, præterquam in jure Romano deprehenduntur.

§. VII

Causa exheredandi liberos.

Accedo nunc ad ipsas exheredationum causas. Primo autem ad ductum Reformationis de illis agendum erit, ex quibus Parentes liberos suos exheredes scribere possunt. Equidem Rittershusius in *exposit. Novell. P. 6. Cap. 3. num. 10.* in ea opinione esse videtur, ac si apud Noribergenses quoad hasce causas a jure Romano non recedatur. Si quis, inquit, eas rotundè expressas videre desiderat, is legere poterit Reformationem Noribergensem, cui consentit **Burffheim cit. loc. thes. 24.** nullam causam omissam esse adstruens, quæ

quæ non ad expressas in Reformatione referri queat; Verùm quemadmodum ipse Rittershusius paulo post agnoscit, quod numerus causarum exheredationis tam in exheredatione parentum, quam in exheredatione liberorum paulo minor sit: ita quoque ex subsequentibus liquido ulterius apparebit, nonnulla deprehendi in jure Romano, quæ ad causas in Reformatione Norica expressas vel plane referri nequeunt, vel ad minimum tamen non eodem modo, prout in jure Romano habentur.

§. II. X.

Decem vero causæ sunt, ob quas Parentes Norici liberos suos portione legitima privare possunt, undecima enim, quæ olim quoque Reformationi inserta erat, in recentiori editione de A. M. D. LXIV. omissa est, de quo suo loco dicendum erit. *Prima, si quis parentibus manus intulerit.* *Prima in Reform. P. 3. Tit. 29. leg. 4. hæc est: So die Kinder oder Enigtklin (& ita in reliquis descendantibus) freytle Hand an die Eltern gelegt und sie geschlagen hätten.* *Conspirat Nov. us. cap. 3. §. 1. exheredationem concedens, si quis parentibus suis manus intulerit.* Vox: *freytle Hand* / satis clare indicat, non esse in Reformatione sermonem de læsione Parentum *culpofa*, nec de casu, si quis Patri savienti resistens *moderamine inculpate tutele* utitur, sed de illatione manus ex malitioso proposito suscepta.

§. IX.

Secunda causa est, so die Kinder den Eltern uneheliche Sachen oder Schmäbungen zugemessen hätten. *Secunda in jure graves.*

B

ten/

ten / quæ itidem juri Romano convenit. Hoc tamen obiter ex utroque jure observandum, requiri graves & inhonestas injurias, unehrliche Sachen / oder Schmädhungen zuzumessen / ut scilicet liberi Parentibus suis tale quid imputaverint, quod conceptum turpitudinis intuitu Parentum involvit. Unde quamvis Gothofredus in not. ad d. Nov. 115, c. 3. plerosque adducta verba ad quamcunque injuriam gravem extendere dicat; non tamen videndum est, quid plerique extendant, sed quo jure & ratione id faciant, aut facere possint. Dubito etiam de exemplo, quod idem Gothofredus loc. cit. adducit, ut, inquit, si sine patris consensu inhonestam uxorem duxerit; quamvis enim hoc ipso filius adversus patrem peccet ejusdem consensum negligendo, non tamen eo ipso inhonestam injuriam patri infert, ergo etiam huic potestas exheredandi non competit, nisi forsan per jura provincialia aliud introductum fuerit, ut in Saxonia, v. Carpzov. Jurispr. Eccles. l. 2. Tit. 3. Def. 54. Quid ergo, si defectum corporis objecerit Patri filius? Quid si eum irriserit? non puto filium exheredari posse, eundem tamen peccare omnino assero.

§. X.

Tertia accusatio parentum.

Tertia causa, so die Kinder ihre Eltern um Neinliche Sachen beklagt hätten / es wäre dann daß / solche Ubelthat und Laster wieder Kayserliche oder Königliche Majestäten oder wieder diese gemeine Stadt und derselben Wohlfarth fürgenommen und begangen wären. Non alia hic inter Reforma-
tio

tionem nostram & jus Romanum deprehenditur differentia, quam quod in *Nov. 115. c. 3. §. 3.* generaliter exceptio illa formetur, *que non sunt adversus Principem, sive Rempublicam*, Reformatio vero hæc specialius ad statum Imperii nostri applicet, & in illis casibus liberis potestatem parentes criminaliter accusandi concedat, si aliquid contra Imperatorem, Regem Romanorum, & Civitatem Noribergensem susceperunt, quod crimen læsæ Majestatis involvit. Ex quo obiter observare liceat, quam prope superioritas territorialis, Statibus Imperii & inter eos Civitatibus Imperialibus competens, ad Majestatem accedat, dum plurimæ, quibus hæc pollet, singulares prærogativæ non minus etiam superioritati territoriali tribuuntur, quod & in nostra Reformatione hic factum.

§. XI.

Causas hætenus ex Reformatione adductas & *Causa quarta* cum jure Romano collatas in *Nov. 115. c. 3. §. 4. exci. 3.* *Juris Romani, si filius* *si societ maleficis* *seu* *magis in Re-* *formatione* *Norica o-* *missa.*
pit quarta si filius cum maleficis hominibus ut maleficus *id est, si ejusdem cum ipsis est professionis.*
 Hæc in Reformatione Noribergensi non deprehenditur. Nec est, quod dicere velis, illam sub causa
So die Kinder *ein leichtfertig / unehrlich Leben und Wesen fuhreten;*
 Maleficorum enim vocabulum juxta sensum juris Romani communiter accipitur pro magis, divinatoribus & aruspibus, prout ex *l. 5. C. de Malef. Matrem. & sim* patet, v. Matth. Stephani in *Comm. ad Nov. 115. num. 18.* Gothofred. ad *rubr. C. d. tit.* ast in

Reformatione ein löschfertige unehrliche Leben also plane modo explicatur, prout suo loco deinde dicitur.

§. XII.

Cur id factum.

Ratio, cur Reformatio nostra hanc causam omiserit, absque dubio hæc est. Haruspices (ex Harugarum, id est hostiarum & extorum, inspectione ita dicti) artem suam plerumque in aliorum & Principum quoque haud raro necem exercebant, utpote de quorum five salute, five fine, à privatis consulebantur, vel quia etiam haruspicinam sæpe contra publicam quietem & imperium populi Romani faciebant, prout hæc eruditè tradit Jacobus Gothofredus *ad l. 1. & 2. Cod. Theodosiani de maleficis & Mathematicis, & ceteris simil.* at verò tales in nostris rebus publicis ita frequentes non deprehenduntur, unde mutato statu mutatur etiam Legum dispositio. Et nescio, an accurate procedant DD. nonnulli, quando crimen maleficorum de crimine latrocinii, vel alterius cujusdam delicti societate explicant, wenn etner in die Compagnie der Spigbuben oder Räuber sich begeben hätte / quod facere videtur Dionysius Gothofredus *in notis ad d. Nov. us. c. 3. §. 4.* Neque illi, qui hodie Geomantiam aut Chiromantiam profitentur, cum illis Haruspicibus comparari ullo modo possunt.

§. XIII.

Quarta causa reformationis Noriciæ si struant

Progredior nunc ad eam exheredationis causam, quæ in Reformatione nostra *quartam* constituit, & cujus tenor hic est: *So die Kinder mit Giffte oder*

oder in ander Weg / nach der Eltern Leben gestellet, ^{insidias vitæ} und die umbzubringen unterstanden hätten. ^{parentum.} Hæc cum jure Romano per omnia convenit. Illud saltem observo, quod quoniam non solum Nov. 115. c. 3. in genere *parentum* mentionem injicit, sed etiam Reformatio Noribergensis his formalibus: nach der Eltern Leben gestellet / utitur, quod, inquam, non præcise necessarium esse videatur, *insidias vitæ* structas fuisse illi ex *parentibus*, qui *filium in testamento exheredat*, sed quod v. g. Pater etiam *filium* propterea exheredem scribere possit, quoniam *vitæ matris insidiatus* est, & vice versa.

§. XIV.

Quinta causa constituitur, so die Kinder mit der Stieffmutter / oder dem Stieffvater unziemliche Dieb und Werd getrieben hätten. In Nov. 115. c. 3. §. 6. additur adhuc: si *filius concubinae patris* se immiscuerit, sed hoc, postquam concubinarus cessat, in Reformatione nostra jure merito omissum fuit. Coniunguntur præterea in Reformatione Stieffmutter und Stieffvater; sed in Nov. 115. ille saltem casus exprimitur, si *filius novercæ suæ* se immiscuerit. Quamvis vero hæc ita se habeant, sustinere tamen non dubitamus, etiam de jure Romano matrem ex principiis interpretationis declarativæ filiam exheredare recte potuisse, propterea quod cum vitrico concubuerit, quoniam masculinus sexus communiter *fœmininum* etiam sub se comprehendit, l. 1. ff. de v. s. Et sic Reformatio cum jure Romano hac parte non

quidem quoad verba, bene tamen quoad mentem
& regulas interpretandi convenit.

§. XV.

*Sexta, si fili-
us vel filia
parentes ob-
aratos fide-
jussione vel
alio modo li-
berare nolit.*

*In sexta, exheredationis causa non exigua inter
jus civile & Noribergense deprehenditur differen-
tia Hoc ita disponit: So ein Sohn / Tochter oder
Enigkkin / ihre Eltern die Schulden oder anderer Sa-
chen halben in Gefängnis gekommen / auf derselben
Ansuchen zu ihrer Erledigung nicht nach ihrem besten
Vermögen helfen noch für sie gut oder Bürg wer-
den wollen / ubi probe notandum sermonem esse non
solum von Söhnen / sed etiam von Töchtern / & ita
quoque sub voce: Enigkkin / & nepotes & neptes in-
telligi, Jus Romanum autem in omnia alia hicabit,
quamvis enim ab initio §. 8. Nov. 115. c. 3. liberorum, qui
possunt ab intestato ad successionem venire, in genere
mentionem faciat, mox tamen hæc locutio genera-
lis sequentem in modum restringitur: hoc tamen,
quod de fidejussione censuimus, ad masculos tantummodo
liberos pertinere volumus.*

§. XVI.

*Quia videli-
cet jure No-
rico cessat
SCtum Velle-
janum.*

Quanam vero hujus diversitatis ratio? Hæc fa-
ne ad materiam fidejussionis in genere recurren-
dum erit. Scilicet jure Romano fœminæ ex præ-
stita fidejussione plane non obligantur, sed ex SCto
Vellejano ipsis non modo exceptio datur adversus
Creditores ex hoc capite agentes, l. 8. §. 1. 20. C. ad
SCtum Vellejan. verum etiam, quamvis jam revera
solverint, condictio indebiti ad solutum repetendum
l. 9. C.

l. 9. C. eod. l. 40. pr. ff. de condict. indeb. Longè alia est sententia Reformationis Noricæ, quæ de fidejussionibus mulierum sequentem in modum disponit P. 2. tit. 19. leg. 5. Biewohl die Weibs-Personen durch die Kayserliche Recht der Bürgschafft halben hoch versehen und gestreyet seyn / jedoch nach Gelegenheit aller Handthierung dieser Stadt und zu Handhabung gemeines Nutz / Trauens und Glaubens / so sollen die Witfrauen oder Jungfrauen / die achzehn Jahrerfüllt und unbevormundt seyn und ihr eigen Gut haben / wann sie sich in Bürgerschaft einlassen / verbunden und zu bezahlen schuldig seyn / allermassen und gestalt / wie hievor der Manns-Personen halben geordnet ist. Desgleichen mögen die Ehefrauen / so in verdingter Heurath sitzen / sich mit Wissen ihrer Ehemänner für andere in Bürgerschaft begeben und verpflichten.

§. XVII.

Disputatur alias inter DD. utrum de jure civili *Non, si fide-* filius propterea statim exheredari possit, quod pro *inbere recu-* patre mutuum accipere volente fidejubere recusaverit *paverint pro* Rationes in utramque partem adferri solitas fuisse re- *patre mutu-* censet Finckelth. *um accipere* Obs. 99. per 102. & simul pro negativa *volente.* decidit, quamvis optimam decidendi rationem omi- *alibi in l. 1.* sisse videatur, quæ ex verbis *Nov. us. ibi: inclusum esse* contigerit, desumi potest. Eandem sententiam ne- *imo in l. 1.* gativam juxta Reformationem nostram veriore *contingit in* esse, sat liquet ex ejusdem verbis: die Schulden o- *in l. 1.* der anderer Sachen halben in Gefängnis kommen / *in l. 1.* appa-

An requiratur
carcer
squalidus, an
sufficiat custodia
simplex?

apparere videtur. Neque vero est, ut cum nonnullis inter detentionem squalidam in carcere & nudam custodiam in curia distingvas & causam exheredandi ob denegatam fidejussionem ad priorem solummodo restringas, quod faciunt Scheffer p. 2. quæst. 2. num. 22. seqq. Merlin. de Legitima lib. 4. tit. 1. quæst. 15. num. 1. seqq. Stephani ad Nov. 113. num. 18. vers. octava. Nam & nuda custodia in curia verbo inclusionis & Gefängniß comprehenditur & mala mansio est, & imò de tali custodia & jus Romanum & Noribergense sine dubio etiam intelligendum, quia casus non facile est dabilis, ut propter solum debitum ex contractu Parentes in carcere squalido, tenebroso & corporis afflictivo detineri jure possint, quod tamen supponit Stephani loc. cit. cui interim in eo facile consentimus, quod tunc quoque exheredatione locus fit, si ipse filius parentes in carcerem conjici curaverit.

§. XIX.

Causam exheredationis si liberi grave damnum dederint parentibus per falsam delationem, omnino sit reformatio Norica.

Nova de jure civili exheredationis causa adest, si delator contra parentes filius extiterit & per suam delationem gravia eos dispendia fecerit sustinere. Nov. 115. c. 3. §. 7. Sed hæc iterum in Reformatione Noribergensi non deprehenditur. Neque est, ut dicas, hanc causam sub tertia, cujus in §. X. supra mentionem injecimus, jam comprehendi, ibi: So die Kinder ihre Eltern umb peinliche Sachen beklagt hätten / & delationem apud eos successisse in locum accusationis; Responderetur enim, ea, quæ jus Noricum de accusatione liberis prohibita tradit, iisdem etiam verbis in Nov. 115. cap.

cap. 3. §. 3. contineri & nihilominus tamen hanc, de qua in præfenti agimus, causam eidem Novellæ inferram fuisse, unde non potest non novum plane casum & a priori distinctum denotare. Utut ergo concedamus delationem apud nos in locum veteris accusationis successisse, ipsa tamen accusatio eique surrogata delatio, *qua fit in criminalibus*, (de quo calu sermo est in Reformatione,) non potest ad delationem, (sive calumniam, v. Gothofred. *ad cit. Nov. 115.*) qua parentum bovis damnum infertur, extendi. Priorem pro justa exheredationis causa reputat jus Noribergense, non autem posteriorem, at jus Romanum utriusque meminit.

§. XIX.

Sequitur jam *septima* exheredationis causa, quæ *Septima, si in Reformatione ita exprimitur: So die Kinder ihre Eltern an Aufrichtung ihrer Testament und letzten Willen zu verhindern sich unterstanden hätten / dero wegen mögen die Eltern / so sie zu Aufrichtung ihrer Testament kommen / dieselben Kinder enterben / quæ prohibuerint testari.* eundem in modum in *Nov. 115. c. 3. §. 9.* exhibitur. Tres autem casus hic sunt separandi. Parentes a liberis testari prohibiti aut (1.) condiderunt postea nihilominus testamentum & filium prohibentem exheredarunt, aut (2.) condiderunt quidem testamentum, sed hujus injuria mentionem non iniecerunt, aut denique (3.) plane non sunt testati. Primus casus in verbis modo adscriptis deciditur. Tertius decisionem suam ex verbis mox sequentibus ejusdem Reformationis accipit:

C

Und

Und wann die Eltern aus solcher der Kinder Verhinderung ohn Testament oder ohn letzten Willen absterben / und solche Verhinderung erwiesen würde / so sollen nichts minder dieselben Kinder aller Erbschaft entsetzet seyn / und derselben Antheil / so ihnen erblich zugefallen seyn solt / den andern des abgestorbenen nächsten Erben folgen und werden / ubi iterum Jus Romanum conspirat. Sed quid in secundo casu? Puto, si pater testamentum condens injuriam a filio sibi illatam dissimulat, nullum est dubium, eam pro remissa haberi, & Patrem, ut necessario filium exheredem scribat, adstringi non posse, argumento eorum, quæ de Patre furioso (quem filius neglexerat) ad sanam mentem revertente tradit *d. Nov. 115, c. 3, §. 12. ibi: erit ei potestas, utrum velit.* Adde quod versetur in justis exheredationum causis. Exheredatio vero facta est, & adeo contradictionem involveret, si diceremus, filium esse exheredatum ex justa causa, qui plane non est exheredatus.

§. XX.

Octava, sceleratissimi, aut carnifices sicut vel funambuli.

Octava causa perhibetur, so die Kinder ein leichtfertig / unehrlidh Leben und Wesen fuhreten / als das sie Frauen Wirth oder Wirthin / Nachrichter / Gauckler oder dergleichen wurden / es waren dann die Eltern in gleichem leichtfertigen Leben und Wesen auch herkommen und gewesen. Ita habet editio Reformationis Noricæ, qua nos usi sumus, de A. M. D. LXIV. In veteri autem editione de An. M. D. XXII. Tit. XV. verba diversissimo modo proferuntur.

Zu

Zu dem achten / So der Sohn ein Ragen-Ritter wäre oder dergleichen sich unterstanden hätte mit andern Thieren zu beißen und zu fechten / es wäre dann/das der Vater auch dergleichen Sachen gepflegen hätte. Quid hic vox: Ragen-Ritter / significet, non adeo constat, interim tamen liquido apparet, verba veteris illius editionis ex amore erga Jus Romanum ex Novella 115. c. 3. §. 10. descripta fuisse, ubi ita statuitur: *si præter voluntatem parentum inter arenarios, vel mimos sese filius sociaverit, & in hac professione permanferit: nisi forsitan ejusdem professionis etiam parentes fuerint, at vero, cum ea dispositio ad mores nostros parum quadrare videretur, in recentiori editione hoc prudenter mutatum fuit.*

§. XXI.

Hic igitur, ut eo melius & convenientia Juris No- ^{Arenarii} rici ac Romani & discrepantia horum jurium intel- ^{qui?} ligatur, liceat paululum distinctius hanc causam considerare præsertim cum commentatores Juris communiter levi pede soleant transire causas exheredationum. Arenarii sunt, qui in Arenam pugnandi causa descendunt ibique publicè pugnant, Schard. *lex. hac voce*, scilicet vel cum bestiis vel cum aliis hominibus. Lipsius *l. 1. de amphit. c. 3.* unde eorum duo genera constitui possunt, gladiatorum & bestiariorum, Lips *ibid. & lib. 2. saturnal. c. 3.* Schard. *d. l. Coras. Miscell. IV. 24. 9.* Et fallunt adeo, qui arenarios ad solas pugnas cum bestiis restringunt, idque ex Lipsii allegato loco probare intendunt, uti in multis

etiam editionibus lexici Fabriani ita legitur. Faciebant autem id alii coactè, alii liberè. Coactè servi vel captivi. Servi vel ad id venditi vel damnati. Qui libere, vel pretio inducti, vel mala libidine pugnandi, etiam primæ nobilitatis viri, quidam desperatione & bonis exuti, alii principibus gratificantes, etiam equites & Senatores, etiam, quod mireris, fœminæ. Lipsi, *d. l. 2. saturn. cap. 3. & 4.*

§. XXII.

*Arenario-
rum ex libe-
ris hominib;
varia fama
sub primis
Imperatorii-
bus.*

De servis arenariis autem cum nobis non sit sermo, sed de liberis hominibus, mirandum esset, quod hi eò dementiae prolapsi fuerint, ut tam turpiter vitam suam periculo exponerent. Sed ad quid non impellit vel desperatio vel stultum studium placendi principibus? Ergo & horum arenariorum varia fortuna & favor pro gustu Principum. Origo prima turpis hujus honoris a C. Cæsare videtur derivanda, *cujus munere in foro depugnavit Furius Leptinus stirpe prætoris & A. Calenus senator quondam actorque causarum*, Sveton. in Julio cap. 39. Dio lib. 43. hoc amplius refert, permisisse eum Equitibus Romanis, uti pugnarent. Eoque temeritas hæc invaluit, ut lege cavere Augustus debuerit, nec senatorem gladiatorem fieri, nec servum licitorem. Equitibus tamen id palam permisit (Dio lib. 56.) donec & hoc Senatusconsulto vetaret. Sueton. Aug. c. 44. Adjuvavit Senatusconsultum vigilantia Tiberii, ne quid in fraudem ejus committeretur. Cum enim ex juvenile utriusque ordinis (Senatorii nempe & Equestris

stris) profugatissimus quisque, quominus in opera scenæ arenæque edenda Scto tenerentur, famosi iudicii notam sponte subirent; eos omnes, ne quod re fugium in tali fraude cuiquam esset, exilio affecit. Sueton, *in Tiberio c. 35*. Non eadem mens fuit Principibus sequentibus, qui ita solute permiserunt pugnas ejusmodi, ut Caligula una commissione viginti sex equites dederit, Nero, si locus Suetonii *in Nerone cap. 12*. non est corruptus, quadringentos Senatores, sexcentosque equites Romanos exhibuerit. Adde Tacitum *lib. 15*. Adhuc sub Severo Principe Senatus consulto opus fuit, ut interdiceretur fœminis ne amplius ad gladium depugnarent. *Lips. d. l. c. 3, & 4.*

§. XXIII.

Tempore Ulpiani distinguebatur, an liber homo pretio locasset operam arenariam, an absque pretio pugnasset. Priori modo pugnare turpe habebatur. Qui posteriore modo pugnarent, tantum abest, ut turpe haberetur, ut potius virtutis nomine veniret. Inde est, quod Scto ad postulandum pro aliis non admitterentur, qui operas suas locassent ad arenam, etsi non pugnassent, admitterentur contra qui pugnassent & non locassent, aut qui virtutis i. e. fortitudinis (quæ apud scriptores Classicos, ob hypothesein gentilium de fortitudine bellica virrute primaria, virtutis nomine absolutè posito plerumque venit) ostendendæ causa pugnassent, *l. 1. §. 6. de postul.* Et habebantur ipsæ operæ arenariæ pro turpibus, quas promissas præstare non liceret *l. 38. de oper. libert.* Ipsi

C 3

vero

vero arenario tanquam turpi personæ non credebatur absque tormentis. l. 21. §. 2. ff. de test.

§. XXIV.

An hic etiam
intelligen-
tur, qui absq[ue]
mercede pug-
narent?

An ergo & in materia exheredationis arenarius intelligendus solum, qui operas suas locabant, an & qui absque mercede pugnant cum bestiis? sane generaliter loquitur Justinianus nec distinguit, ut in capite de postulando. Imo pro generali hac explanatione videtur facere, quod Justinianus hic nihil novi disposuerit, sed confirmaverit saltem constitutionem Alexandri. Alexander autem l. 11. C. de inofficioso testamento, dum ait, arenario non competere querelam inofficiosi, sed talem filium merito indignum successione judicari a patre; in verbis initialibus arenarium sic descriperat, qui non damnatus, sed sua sponte arenarius constitutus esset. Talis vero est & qui virtutis causa pugnat. Sed verius est, eundem hic intelligi, qui & in edicto de postulando, Nam absolute posita vox arenarii non actionem sed statum denotat. Ad statum vero arenariorum hic professionem de bono matrem pertinebant solum illi, qui pro pecunia pugnant.

§. XXV.

An, qui sal-
tem operas
suas locaf-
sent?

Quid si igitur filius operas suas locasset, & non pugnasset? An & tum pater filium exheredare potuit? Videtur & hoc ita dicendum, arg. d. l. 1. §. 6. de postul. Nam & hic pro infami habetur ab Ulpiano. Sed constat Ulpianum captasse verba S. Cti. Et verior est sententia Gaji l. 3. de his qui notant. infamia, eos

eos qui operas suas locassent, ut prodirent artis ludicrae causa, neque prodierint, non notari. Nec quadrat communis distinctio, qua antinomiam hanc conciliare laborant, inter arenarios & qui artem ludicram exercebant, inter amphitheatrum & scenam. Nam & pugna gladiatorum in theatro pertinet ad artes ludicras, quia per eam populo ludus fiebat: Et ad scenam pertinet etiam amphitheatrum l. 2. §. ult. l. 4. ff. eod. Quodsi & nos verba tenere volumus, exheredari potest arenarius. At qui locavit operas & non pugnavit, arenarius non est. Ergo posterior sententia verior, quia & verbis legum & menti convenit.

§. XXVI.

Quid vero, an arenarii adhuc fuerunt sub Justiniano? Cum tamen Patres Ecclesiae tam acriter contra eos docuerint. Fuerunt utique. Docet id titulus Codicis lib. XI. de spectaculis & scenicis & Lend-nibus. Docent tituli in Codice Theodosiano convenientes, lib. 15. tit. 5. & 7. etiam sub florentissimo Ecclesiae statu, qui vocatur, scenas & spectacula durasse. Sed an recte, an pie? De eo non disputamus. Neque enim jam disputamus de legibus, sed ex legibus. Aliud est officium Doctoris, aliud Regis. Multa Reges tolerare & permittere oportet, quae a Doctoribus jure improbantur. Tolerabantur igitur & arenarii & mimi tempore Justiniani, sed improbantur & notabantur infamia. Ita respondebat officium regentium officio docentium. Incumbit his ut turpitu-

*Arenarii an
sub Imperatoribus Chri-
stianis?*

pitudinem & damna moralia ex actibus turpibus oriunda doceant populum. Incumbit illis, ut homines turpes & infames non foveant, nec excitent, sed supprimant. An tolerandi, an è republica ejiciendi sint, an capite puniendi, hoc non ad Doctores pertinet, sed tantum ad Magistratum, qui prudenter dispiciet, quid hac parte ferat utilitas Reipublicæ, etsi Doctorum utique sit, & Magistratum in talibus monere, sed modeste; ac Magistratum etiam sit, audire in talibus placide monita Doctorum modesta, eaque ponderare, atque utrum publicæ rei commodum patiat, ut ea deducantur in actum, probè perpendere.

§. XXVII.

Sub Mimos etiam comprehendendos fabularum in Comædiis.

Mimos quod concernit, si Lexicographos & scriptores antiquitatum Romanorum evolvas, deprehendes, mimorum vocem ambigue sumi, modo ut ludos Comicos vel potius fabularum & Comædiarum personas sub se comprehendat, modo ut his contradistinguantur, & saltem gesticulatores & scurrilibus aliis jocis alios delectantes denotet. Quem ergo ex his duobus significatum Justinianus in mente habuit? Mallem Justinianus distinctius mentem suam proposuisset. Sunt enim rationes dubitandi in utramque partem. Mallem tamen dicere, eum & actores fabularum comprehensisse, argumento illo, quod in corpus Juris retulerit edictum Prætoris infamia notans non tantum eos, qui artis ludicræ sed & qui pronunciandi causa in scenam prodierit. *l. 1. de his qui notantur infamia.* §. XXIIIX.

§. XXIIIX.

Uti vero arenarii saltem illi notabantur in hac exheredationis causa qui operas suas locarent, ita eadem esse debet ratio mimorum. Ut adeo actio Comœdiarum non simpliciter infamaret, sed quæ stuaria saltem; adeoque nec omnis filius ob actiones Comœdiarum posset exheredari, sed qui quæstus gratia in scenam prodiret. Facit huc perspicue argumentum *d. l. 1. §. ult.* Ut sic aberrent, qui ex titulo de his qui notantur infamia, aut ex causis exheredationum argumenta ducere volunt, quibus probent, Comœdias in genere esse res turpes; multo magis vero errant, si spectatoribus fabularum exinde turpitudinem monstrare velint. Non enim turpe est homini ridere. At ridiculum se præbere id turpe est. Ridiculum vero se præbet non solum qui scurrilia agit, sed & qui sententias absurdas docet aut actiones instituit cum ratione recta non convenientes, etiamsi fronte severissima ea dicat vel gerat.

Sed qui actionibus istis quæstum facerent.

§. XXIX.

Satis de Justiniano. Redeamus ad Reformationem Noricam. Constat equidem Compilatores ejusdem ante oculos habuisse Justinianum, ejusque legem ad mores suos transferre voluisse, saltem quantum id fieri posset, nam arenarii proprie dicti Romanorum apud nos non inveniuntur. Sed diversimode hic egerunt. Compiler primæ editionis, cum forte illo tempore nondum in Germania nota essent artium ludicarum, quæ absque præsentis periculo

Intentio Compileris antiquæ reformationis Noricarum apta.

culo vitæ exercentur, exempla, nullæque Comædiæ in usu essent, nihil invenit, quod mimis Justiniani responderet. Hos ergo omittens quæsit analogum ipsorum Arenariorum. Nam haud dubie quos ipse memorat die *Ragen-Ritter* und die sich unterstauden mit andern Thieren zu beissen / majorem affinitatem habent cum arenariis, quam cum mimis. Scilicet intellexit homines, qui cum felibus & canibus ac similibus bestiis & quidem ore pugnarent. Quod enim per *Ragen-Ritter* intellexerit, die sich mit den Ragen beissen ostendunt verba: mit andern Thieren. Sed dubito, an vir optimus rem acu detigerit. Neque enim credo unquam, hominum genus tam stultum fuisse, ut ore cum bestiis pugnaret, & si unus & alter maxime tam scurra fuerit, de eo tamen quod semel aut bis fit non fiunt leges. Neque antiqui per *Ragen-Ritter* intellexerunt, qui mordent feles, quicquid etiam hac voce intellexerint. Res plana fiet, si evolvamus fontem, unde hauserit hanc vocem compiler. Haud dibiè vero hausit ex Glossa speculi Saxonici.

§. XXX.

Ragenritter
quid deno-
vet.

Postquam enim dixerat Autor speculi Saxonici Landr. Artic. 37. lib. 1. *Kempffer* und ihre Kinder / *Spielteut* und alle die unctionlich geböhren sind &c. die sind alle rechtlos / addidit Glossator Latinus ad vocem *Kempffer*: intelliguntur hi, qui lucri faciendi ergo palæstricam exercent, quos Germani *Ragenritter* Latini *Attores arenas dicunt*. At qui palæstricam exercent, non

non mordent feles nec ab iis mordentur. Adde Glossam Germanicam ad art. 39. Kämpffer seynd solche Leute die Gelds halber streiten / dadurch sie dann scheltbar und anrünftig werden. Nam quia de jure Saxonico duella & pugnae adhuc licitæ erant, etiam in judiciis, testantibus id infinitis articulis illius juris, ideo per vocabulum Kämpffer non intelliguntur, qui pugnant cum aliis, sed in specie qui pro pecunia pugnant. Appositè Glossa German. ad Weichbild. artic. 35. n. 5. Kämpffer die sind rechtlos das ist wahr / das sind aber die Kämpffer die vor die Leute kempffen um Geld / (quavis forte hic Glossator non intellexerit palæstricam exercentes, sed perperam eos, qui pecunia accepta duella ineunt pro aliis: Hodie Renomisten,) die aber kempffen für ihr selbst Ehre / solcher Kämpff mag wohl gesein mit Recht.

§. XXXI.

Sed quænam est ratio cur, qui, palæstricam exercent ad delectandos homines pro pecunia dicti fuere Ragenritter? Dicam quid sentiam in re obscurissima. Notum est, quod ab Henrico Aucupe instituta fuerint exercitia militaria pugnandi in equitatu, & inde ordinata esse torneamenta. Successu temporis ad militiam admissi etiam homines civici ordinis, sed in peditatu, ipsi quoque talia exercitia militaria vel quasi, pedestria tamen, instituerunt & spectacula publica, sed ob deficientiam opum pro pecunia à spectatori- bus ipsis data. Nobiles, seu Equites & Ritter, qui videbant, hæc in æmulationem sui ordinis fieri con-
Et cur im di-
Hi.

ventibus Imperatoribus, ex odio & contemptu tales pugiles appellarunt *Ragen-Ritter* / ob similitudinem, quam ipsorum pugna sæpius habebat cum pugna quam gerere solent feles cum canibus. Adde, quod nobilium insignia (saltem antiquitus) non desumpta sint à bestiis mansuetis sed feris. Unde & ex hac causa denominarunt civicos homines a bestia pugnatrice quidem, sed mansueta. Ita & hodie milites civici à multis contemptim appellantur *zähme Soldaten*.

§. XXXII.

*An sub his
comprehenduntur pugiles hodierni,
die Feders
fechter und
Marsbrü-
der.*

Sed quid jam fiet de pugilibus hodiernis, *denen Federsfechtern und Mars-Brüdern*? Sane illi nec infames sunt, nec pater talem filium exheredare poterit. Sed admittuntur non solum ad opificia, verum etiam opifices tanquam privilegium & ornamentum æstimant, quod tales scholas instituere & publicè habere possint. Mallem hic diligentiores fuisse Scriptores Germanos, in ostendenda origine & progressu harum duarum societatum. Nunc præter paucissima, quæ in nova editione *Theauri Besoldiani* voce *Fechter/tere* ex solo *Limneo* ibi citato excerpta sunt, nihil ea de re invenire potui. Sed hæc sitim non extingvunt, sed augent. Dicam igitur & hic conjecturas. Initio cum cives plebei inciperent & ipsi æmulari nobiles atque palæstricam exercere, à nobilibus æmulis non solum contemptim sed & pro infamibus h. e. non capacibus juris communis cum nobilibus, *Rechtlos* / habiti sunt: Donec pedetentim

tim pecunia & aliis officiis ab Imperatoribus acquirerent famam. Ita Friderici III. privilegium datum denen **Marrbrüder** refert Limnaeus. Cum itaque Compiler antiquæ reformationis sentiret, sub voce **der Wagenritter** non amplius comprehendi posse eos, qui palæstricam pro pecunia exercent, quia privilegium Friderici III. illo tempore jam obtinuerant, forte hæc causa fuit, ut significationem istius vocis alium in sensum, etsi infeliciter, torqueret. Unde melius fecerunt Compileratores reformationis novioris, ut eam dispositionem plane mutarent & illos **Wagenritter** omitterent. Accedit, quod illa ars Palæstrica maximè in usu esset apud Noribergenses. Ita enim illustris Polyhistor Wagenfeilius in erudito opere de Noribergensi civitate l. 1. c. 22. p. 161. *Gladiatorii quoque ludi vehementer incolas delectant, atque etsi eorum usum ob incommoda, qua inde proveniebant varia, ante hos aliquot annos tollere necesse fuit, tamen vix quisquam reperitur è vulgo, & adeo ne puer quidem, qui non alterutri factioni lanistarum, quarum una à S. Marco, altera a Penna cognomen habet **der Marrbrüder und Federstecher** saltè animo & voto jungatur. Instituuntur interim crebro inter ades privatas decertationes. Hodie etiam in cedibus publicis.*

§. XXXIII.

Cum igitur compileratores reformationis illius posterioris sentirent, non inveniri in Germania arenariorum illorum Romanorum analogum, operam dederunt, ut aliæ personæ turpitudine laborantes ex hypothesi Germanorum, iis substituerentur. Quod

Cur in posteriore Reformatione Norica ad hanc classem non fuerint relati Comici Atores?

mimos attinet, erant quidem tempore editæ posterioris hujus reformationis Comœdiæ jam in usu apud Germanos. Nam Philippus Melanthon easdem in scholas Germaniæ introduxerat. *Vid. Arnold. Reger. Historie l. 16, c. 10, §. 9.* Sed harum actores non poterant inter infames referri, non tam, quod pro pretio non luderent; (nam & Comœdiæ scholasticæ aliquando pecuniam exigunt à spectatoribus, quam vis rarius id fiat,) quam quod parum aptum visum fuerit, infamia notare velle institutum a præceptore totius Germaniæ, quique magnam operam contulerat ad ipsos Libros Symbolicos, stabilitum. Adde, quod Albericus Gentilis peculiari in tractatu rationibus evidentissimis ostenderit nec actores nec spectatores fabularum, abstrahendo ab abusu, notandos esse infamia,

§. XXXIV.

*Cur hodiè
non referantur.*

Comicos hodiernos quod attinet, qui postea ex Gallia & Anglia in Germaniam quoque se diffuderunt, etsi variæ sint querelæ, rationi haudquam destitutæ, de horum abusibus, & apertum sit, eos lucri causa in scenam prodire, id tamen certum est eos moribus nostris non tantum pro infamibus non haberi, sed etiam a principibus Germaniæ variis privilegiis & functionibus aulicis, vel saltem eorum titulis ornari, v. g. *Fürstlicher Cammerdiener/Hoff-Comœdianten* &c. Et relatum fuit a Dn. Præside, studio sum quendam Theologiæ ante triginta annos per satis diuturnum tempus actoris partes apud ejusmodi Comicos egisse, & tamen postea nullam litteram ipsi

ipſi eſſe motam, cum ab illis rediens cathedram ſacram ſibi aperiri poſtularet, imo non diu poſt in ordinem Miniſtrorum Eccleſiæ fuiſſe receptum. Ut adeo certum ſit, Parentes Germanos, filium ob eam cauſam, quod ſe Comicis actoribus junxerit, exheredare non poſſe.

§. XXXV.

Igitur ſubſtituerunt emendatores Reformationis alias perſonas, *Frauen Wirth und Wirthin / Nachrichten / Gauckler und dergleichen.* Lenones & *Cur Lenones & Lenas re- tulerint?* *Nachrichten / Gauckler und dergleichen.* Lenones & Lenas partim quod hodie in Rebus publicis Proteſtantium nulla tolerentur lupanaria, partim quod forte deprehenderint, in rubrica tituli Codicis *de Spectaculis, Scenicis, & Lenonibus* lenones jungi arenariis & mimis. Nec eſt, quod dicas, fruſtra inter cauſas exheredationis referri tales ſtatus qui plane non tolerantur in Republica, cum caſus non ſit dabilis. Etenim cum iis in locis ubi religio Pontificia dominatur, lupanaria tolerentur, facile contingere poteſt, ut filius ibidem leno fiat, & ſic anſam patri juſtam det, excludendicum a legitima.

§. XXXVI.

Carnifices apud alios populos non ubique infamia laborarunt, in tantum, ut plures ex Dn. Theologis noſtræ Eccleſiæ defenderint, non recte a Germanis Carnifices ad claſſem intamium pertinere. Vide Autores ad hanc quaſtionem citatos in Theſauro Practico Befoldiano & apud Zeilerum *centur. 4. Epist. 65. fol. 417.* Interim nullum eſt dubium, quin hi apud

apud Germanos jam a pluribus seculis pro infamibus habeantur, nec eorum liberi in officia recipiantur, Rationes hic ex Antiquitate conquirere non vacat: rationes communes v.g. quod ad hoc officium adhibiti fuerint homines morum infamium, afferre non lubet. Dependet res ab arbitrio cujuslibet Populi, quem statum in civitate fama donare, quem infamia velit. Dissidentium argumenta una distinctione inter infamiam internam, moralem, spirituales, Theologicam, & externam, temporalem, politicum, Juridicam, submoveri possunt. Danda sunt Theologica Theologis, sed & iterum danda sunt politica politicis. Non alienus est à scopo locus elegans Ciceronis, *pro Rabirio*. *Moreretur prius acerbissima morte millies Gracchus, quam in ejus concione carnifex consisteret, quem non modo foro, sed etiam caelo hoc ac spiritu Censoriae leges atque urbis domicilio carere voluerunt.* Igitur extra portum Carnificum domus ad solennem supplicii locum. Imo & Coriarii ac Vespillones urbe submoti à pari causa, Morticina enim tractant. *Conf. Lips. ad II. Ann. Tacit. f. m. 41.*

§. XXXVII,

Cur Funambulos?

Funambulos quod attinet, illi jam ex juris Romani Principiis ad mimos h. e. eos, qui artes ludicras exercent pertinent. Notum illud Terentii in *prologo primo Hecyra*:

Ita populus studio stupidus in funambulo
Animum occuparat.

Eorum

Eorum vero operationes, hodiernorum funambulo-
rum actionibus parum ab similes fuisse, docet imago
apud Hieron. Mercurialem *de arte Gymnasticâ lib.*
3. cap. 5. p. m. 199. ex sculptis gemmis veterum Refor-
mationis posterioris ad communem expositionem
juris Saxonici. In loco enim superius adducto non so-
lum pro infamibus habentur die Kempffer / sed & die
Spielleute. Communiter vero interpretes die Spiel-
leute explicant per Gauckler. Ita repertorium in jus
Saxonicum quod reperitur post Weichbild sub voce
Spielleute. Spielleute oder Gauckler / und die umb
Geld für ander Leut kempffen sind alle Ehren- und
Rechtloß. Item: Spielleute und Gauckler sind nicht
Leute wie andre Menschen / denn sie nur ein Schein der
Menschen haben &c. Quamvis hanc expositionem
pro contorta habeam. Nam etiam in vulgus notum
est, quod Spielleute ex genio linguæ germanicæ de-
notent eos, qui Musicâ abutuntur ad excitandam li-
bidinem & crapulam hominum, die zum Essen und
Trinken / auch Tanzen / auffspielen. Unde nec ho-
dienum musici salariis publicis in urbibus ad festivi-
tates publicas destinati volunt audire Spielleute / sed
Stadtpfeiffer / Kunst-Geiger / & reliquos tanquam in-
tuitu ipsorum infames contemtim appellant Bier-
siedler / &c. non quod moraliter magna sit differen-
tia inter Bier siedler & Weinsiedler / sed quod ipsorum
statio habeatur pro honoratiore, quia simul ad cul-
tum publicum sunt destinati; reliquorum vero con-
ditio

*An in iure-
Saxonico per
Spielleute
denotentur
Funambuli ?*

ditio multum adhuc ex vilitate antiqua retinuerit. Sed autor tamen repertorii, cum deprehenderet, suo tempore istos Musicos vulgares admitti ad opificia, substituit eorum loco funambulos, respiciens magis ad Glossam & versionem latinam juris Saxonici quam ad textum ipsum, uti statim videbimus.

§. XXXIIX.

Quid in reformatione de notetur per personas similes.

Ex dictis vero facile judicari potest, quid in reformatione hic intelligatur per additionem und *der gleichen*. Quodsi enim evolvamus dictum juris Saxonici textum, deprehenditur, quod interpret Latinus reddiderit vocem *Spielleute* per *histriones* & *joculatores*. Glossator vero Latinus ad *text. German. lit. d.* ita hanc vocem exposuit: *id est, exercentes artem ludicram, si sint majores 25. annis per l. penult. C. ex quib. caus. infam. irrog.* Itaque funambulismiles sunt *die Taschenspieler / Pickelheringe* / (scilicet extra comœdias,) *carnificibus lictores die Häscher* / castratores suarii *Schweinschneider / Schinder / Unflats-Räumer* / lenonibus *die Kuppler und Kupplerinnen* in locis ubi nulla lupanaria publica tolerantur.

§. XXXIX.

Hactenus dicta intelligenda sunt de iis, tantum, qui ejusmodi statibus sunt additi, &c.

Recipiunt vero hactenus dicta duplicem limitationem, primo, ut ex supra notatis huc repetatur illos demum liberos exheredationi esse obnoxios, non qui agunt talia, sed qui talia profitentur, qui lucri causa agunt, qui agunt ut vilissimæ etiam plebi risum moveant. Neque adeo pater filium exheredare poterit, qui curiositatis gratia aut sanitatis motus funambulares didicerit, qui qui in arte peræ lusoriæ

der

der Tauschspieler Kunst se exercuerit, vel propriae delectationis causa, vel etiam delectandi amicos, qui canum aut hominum cadavera dilaceret, studio artis medicae aut physicae impulsus &c.

§. XL.

Secundo, quoad usum practicum ejusmodi *Maximè va-* constitutionum & legum antiquarum videndum est *ro hic conf-* magis ad rationem, quam ad personas verbis expres- *deranda va-* sas. Ratio exheredationis est ignominia, qua fi- *rians opinio* lius eligendo ejusmodi turpe vitae genus patrem af- *populi, de vi-* fecit. At uti supra quoad mores Romanos audivi- *licite & ho-* mus, ista vitae genera non semper pro turpibus ha- *nefate per-* beri; sed arenas diversos fuisse à lictoribus nostris, *sonarum.* quia Augustus constituit, ne servus lictor fieret; apud alios! populos carnifices non fuisse infames: ita & mores hac parte in eadem Republica saepe secundum temporis diversitatem variant, atque hac in parte magis ad mores quam ad leges respiciendum. Sic olim non solum opilionum sed & balnearum & barbitonforum liberi habebantur pro in famibus. Postquam recessus imperii omnes hos voluit esse aequaliter integræ famæ, mores hominum non tam vim legis publicæ, quam singularitatem propriarum inclinationum sunt secuti. Ita inter opifices hodie non tolerantur saltem sed eminent, & ad classem opificum amplius referri nolunt, barbitonfores, injuriam sibi fieri putantes si appellentur Magistri, quia Principes audiunt, nicht Meister/sondern Pringen: Balneatores, quorum tamen operationes valde parum differunt ab

operationibus barbitonorum, non tanti aestimantur, sed recipiuntur tamen absque difficultate in officia. Sed opilioes nondum extinguere potuerunt antiquum vilipendium; & opifices vix & fere non nisi coacti à Magistratu ipsorum liberos in officia recipiunt. Ita credo olim apud Germanos revera infames fuisse die Spielleute und Bierfiedler tempore scilicet contacti speculi Saxonici. At tempore glossatoris & Autoris repertorii cessabat hæc opinio adversa hominum de ipsis, & opifices non amplius arcebant eorum liberos ab officiis. Igitur non tam videntur explicasse vocem Spielleute per additionem der Gaudler / quam potius hos in eorum locum pro ratione morum præsentium substituisse. Ita pari ratione castratores suum non ubique nec semper pro infamibus habentur. Idem dicendum von denen Pöbelheringen &c.

§.XLI.

Nona causa:
Filia si mere-
trix. Collatio
reformatio-
nis prioris,
posterioris,
& Juris Ro-
mani.

Pergo jam ad *Nonam* causam exheredationis. Utile tamen erit ante omnia variationem utriusque reformationis apponere, quia inservit ad explicitio-

Verba reformat. prioris.	Verba reformat. prioris.
So die Töchter sich nicht	So eine Tochter oder E-
wolten bestatten lassen zu	niglein über daß die Eltern
der Ehe / so der Vater sie	nach ihre Vermögen sie mit
nach seinem Vermögen	ehelichen Rathen verfe-
vor und ehe dann sie 22.	hen wollen / denselben nicht
Jahr alt worden wären /	gefolgt und sich in ein un-
hätte bestatten wollen /	züchtig / sündlich Leben gege-
	ben

sondern darüber ein un-
 feusch Leben und We-
 sen auserwehlet hat. Und
 so aber der Vater an
 solch ihrer Bestattung
 säumig wäre / und sie in
 ehgestimpter Zeit und
 Meynung nicht verhey-
 rathet hätte / so sollte
 sie darumb nicht enterbet
 seyn.

ben hätte. Und ob gleich die
 Eltern ihn vor und ehe sie
 22. Jahr alt wortē zu Ver-
 heyrrathung nicht geholffen
 hätte / soll dannoch solchs die
 Kinder oder Enigklin nicht
 enthebe / noch entschuldigen /
 die weil ihnen in diesen Fall
 sich selbst ehrlich zu verhey-
 rathen / vermög anderer
 Gesetz zugelassen ist.

Ute eo plenius appareat convenientia cum jure Ro-
 mano, addamus textum novellæ 115. c. 3. Si alicui ex
 predictis parentibus volenti sua filia vel nepti maritum
 dare, & dotem secundum vires substantia sua pro ea præ-
 stare, illa non consenserit, sed luxuriosam degere vitam ele-
 gerit. Si vero usque ad viginti quinque annorum ætatem
 pervenerit filia & parentes distulerint eam marito copula-
 re, & forsitan ex hoc contigerit, in suum corpus eam pec-
 care, aut sine consensu parentum marito se, libero tamen,
 conjungere; hoc ad ingratitude filie nolumus imputa-
 ri, quia non sua culpa sed parentum id commississe cognosci-
 tur. Patet textum Reformationis prioris pene de
 verbo ad verbum transtulisse textum juris Romani,
 nisi quod loco anni 25. mentionem faciat anni 22. &
 omitat in limitatione mentionem casus, si filia adul-
 ta citrà consensum patris nuptias ineat.

§. XLII.

Rationem cur utrumque factum, suppedabit *Cur in refor-*
 art. 9. tit. 28. Die Kinder / die noch in Gewalt und Für- *matione o-*
 E 3 *missus casus*
nuptiarum
 sehung

288
*filia adulta
 invito patre?*

setzung ihrer Eltern stehen / sollen sich ohn oder wieder
 der selben ihrer Eltern willen nicht verheyrathen / nem-
 lich / der Sohn seines Alters unter fünf und zwanz-
 zig / und die Tochter unter zwey und zwanzig Jahren /
 und so sie das überführen / seyn die Eltern in ihrem
 Leben ihnen einig Heyrath-Gut / Ausfertigung / oder
 Wiederlegung zu geben / noch in ihrem letzten Willen
 ein mehrers dann die Legitima zu verschaffen / nicht
 schuldig. So aber die Eltern ohn Geschafft mit Tod
 abgiengen / oder denselben ungehorsamen Kindern /
 in ihren letzten Willen nichts benommen / so sollen sie
 zu Väterlicher und Mütterlicher Erbschaft / gleich den
 andern Kindern zugelassen werden / und was ein jedes
 empfangen hat / einwerffen / und mit theilen. So
 aber die Eltern den Kindern / in Zeit obgemeldtes ih-
 res Alters / zu ehelichen Heyrathen nicht heiffen oder
 rathen / und die Kinder sich darnach selbst zu eheli-
 chen Personen verheyrathen würden / sollen die Eltern
 ihnen gebührliche Ehesteuer / nach Gelegenheit ihres
 Vermögens zu geben schuldig seyn. Cum itaque in
 hoc articulo satis perspicue ordinatum fuerit, quod
 filius & filia invitis parentibus nuptias celebrare pos-
 sint, si annum vigesimum quintum vel vigesimum
 secundum attigerint, non fuit opus ejus rei iterum
 meminisse in capite de exheredatione liberorum.

§. XLIII.

*Cur Refor-
 matio intui-
 tu filiarum
 posuerit an-
 num 22. san-*

Nec sine justâ ratione factum fuit, quod in-
 tuitu filiarum annum vigesimum secundum loco ter-
 mini posuerint, post quem ea nuptias contrahere
 possit invitis parentibus, cum Jus Romanum eam li-
 cen-

centiam demum indulserit post annum vigesimum
 quintum. Scilicet Leges Romanæ haud dubiè anni
 vigesimi quinti mentionem fecerunt, quod hic annus
 finiat majorennitatem & in masculis & in fœmi-
 nis. Contra Reformatio Norica justius pensitavit,
 quod à majorennitate ad nuptias non liceat firmiter
 argumentari. Majorennitas quippe fundatur in per-
 fectione judicii, & cavet, ne minorenes damnum pa-
 tiantur in administratione rerum suarum. Et si ita-
 que fœminæ citius perfectionem judicii acquirere
 soleant, quam mares, quoniam tamen privilegium i-
 norenntatis multum favoris continent, æquius
 fuit visum, æquare hac in parte fœminas maribus, ut
 æqualibus juribus utantur. At nuptiarum alia ratio
 est. Hic enim magis ad habilitatem corporis & usti-
 ones concomitantes respiciendum. Melius est nubere,
 quam uri. Cum igitur eo respectu etiam jus Roma-
 num citius filiabus potestatem dederit consentienti-
 bus parentibus nubendi, anno videlicet 12, quam ma-
 sculis uxores ducendi, ut qui anno demum 14. pu-
 beres fieri solent, æquius etiam esse putavit reforma-
 tio Norica, si citius detur filiabus potestas nubendi
 invitis parentibus, quam filiis ineundi nuptias. Ergo
 in filiis reliquerunt determinationem annorum vi-
 ginti quinque, at in filiabus eam potestatem deter-
 minarunt anno vigesimo secundo.

§. XLIV.

Id tamen memorabile est, quod reformatio po-
 sterior, etsi illum terminum anni 22. in filiabus reti-
 nerit, correxerit tamen limitationem, quæ in pri-
 ma

Reformatio
 posterior po-
 testatem ex
 heredandi
 extendit, etsi

*filia post 22.
etatis an-
num facta
fuit mere-
rix, contra
reformatio-
nem priorem
& leges Ro-
manas.*

ma reformatione causæ nonæ exheredandi liberos addita fuit, & ita simul recesserit ab ipsa Juris Romani dispositione, quam secuta erat Reformatio prior. Scilicet cum & jus Romanum & reformatio prior ordinauerint, ut pater filiam non possit exheredare, quæ post annum 25. vel 22. in corpus suum peccaverit & vitam luxuriosam elegerit, reformatio posterior etiam hac parte voluit integram esse parentibus potestatem exheredandi. Sed & hic tamen ratio diversitatis in promptu est,

§. XLV.

*Defenditur
iuste id fa-
ctum esse
tam intuitu
reformatio-
nis prioris.*

Recte recessit hoc in casu reformatio posterior à priore. Oblita enim erat prior reformatio, quod filiabus potestatem jam dedisset plenam nubendi post vigesimum secundum annum. Eadem enim in hoc casu est dispositio *tit. 12. art. 2.* in prima reformatione quoad sensum cum *articulo 9. tit. 29.* descripto §. 42. etsi verba ibi sint paululum obscuriora & confusius proposita. Itaque iniquum erat filias excusare velle, quæ post annum 22. elegerint vitam libidinosam præ vita honesta. Et hanc rationem mutationis diserte addit reformatio posterior in verbis finalibus supra §. 41. descriptis. *Die weil ihnen in diesen Fall sich selbst ehelich zu verheyrathen vermög andrer Gesetze zugelassen ist.* Nempe per alias leges haud dubie hic indigitur dispositio *d. artic. 9. tit. 29.*

§. LXVI.

*Quam intu-
rituri Ro-
mani.*

Sed quomodo conciliabimus jam reformatio- nem posteriorem cum Jure Romano, cum & hoc in verbis supra §. 41. prolatis (aut sine consensu parentum

MA-

marito se, libero tamen conjungere) filiabus etiam potestatem nubendi dederit invitis parentibus, & tamen hoc non obstante filiam, quæ maluerit eligere vitam luxuriosam ab exheredatione parentum liberaverit? Quin imò idem Jus Romanum non sic intelligendum est, quasi quidem reliquerit filia potestatem legitimas nuptias contrahendi, sed non simul oneraverit patrem, ut dotaret filiam, aut coegerit, ut in nuptias filia consentiret, (quo pacto differentia aliqua foret inter Jus Romanum & Reformationem Noricam.) Contrarium enim docet textus notabilis l. 19. de R. N. *Qui liberos, quos habent in potestate, injuria prohibuerint ducere uxores, vel nubere, vel qui dotem dare non volunt, ex constitutione Divorum Severi & Antonini per proconsules praesidesque provinciarum coguntur in matrimonium collocare & dotare. Prohibere autem videtur, & qui conditionem non quarit.* Sed non difficilis ad hanc objectionem est responsio. Turpe erat apud Romanos i. e. infame & indecorum meretricem esse, non erat crimen, meretriciam artem exercere, nam tolerabantur lupanaria, neque puniebatur scortatio. Igitur Jus Romanum compensavit factum indecorum cum facto indecoro. Pater non quaesiverat nuptias filia, fecerat indecenter, & contra officium paternum: Filia cum post annum 25. poterat patrem adigere ad justas nuptias, indecore elegerat vitam meretriciam. Pater exheredabat filiam. Noluerunt leges voluntati Patris assistere, quia filiam notare non poterat, sine allegatione tacita propriae turpitudinis. Nec adeo inconvenienter statui suorum temporum dispo-

F sue-

fuerunt compilatores Reformationis prioris, quia anno 1522, Noriberga nondum profitebatur religionem Evangelicam. Ergo tum erat ratio parum dissimilis à jure Romano, quia apud Pontificios tolerantur lupanaria. Sed apud Evangelicos scortari ad crimina pertinet, quæ pœna notantur, præprimis in fœminis. Non itaque amplius justa erat compensatio inter factum indecorum patris, & crimen filiæ, neque tam respiciendum erat ad patris favorem, quam ad odium filiæ, in cujus adeo pœnam voluit Reformatio Norica posterior, ut exhereditatio locum haberet.

§. XLVII.

Non ergo patrem posse exheredare filiam stupratam, cum de jure civili.

Quid igitur annon pater poterit stupratam exheredare? an necesse est ut id tum demum fiat, si meretriciam artem exerceat filia exheredanda? Ita puto, siue jus Romanum respicias, siue Reformationem Noricam. Jus Romanum quod attinet, etsi Justinianus diserte non mentionem faciat vitæ meretriciæ, interpretes tamen omnes phrasin: *luxuriosam degere vitam* de vita meretricia exponunt. Neque absunt alii modi loquendi in legibus. Ita *l. 19. C. de in off. testam. vivere turpiter* & *cum flagitiosa fœditate dicitur*. Stuprata autem dicitur virgo vel vidua *honeste vivens* §. 4. *Inst. de publ. jud.* etiamsi bis vel ter stuprata sit. Idem sentio de phrasi sequente in Novella, quam Justinianus in limitatione adhibet, *in corpus suum peccare*. Cum enim omnis exceptio debeat esse de casu regulæ, etiam hac phrasi nil aliud intelligi potest, quam vulgo quæstum corpore facere. Unde spongiam meretur

retur sequens annotatio Gothofredi ad illam phrasin.
*In corpus peccare hic aliud esse puto, quam meretricio more
 vivere. Eo igitur adducor, ut credam, filiam majorem
 25. annis patre, cessante ei conditionem querere, non ob id
 exheredari posse, quod in corpus suum peccaverit, forte
 semel aut aliquoties, clam tamen. Aliud vero fore, si pa-
 lam turpiter vivit & flagitiose. Debuisset erroris con-
 vincere, quod filia etiam minor 25. annis non possit
 exheredari si semel vel aliquoties stuprata sit, quia
 stuprum non est inter causas exheredationis.*

§. XLIX.

Quod vero attinet Reformationem Noricam, *quam per*
 cum in utraque mens compilatorum fuerit transter- *Reformatio-*
 re dispositionem juris Romani in forum Noribergen- *nem Nori-*
 sem, eadem etiam expositio articulis Reformationis *cam.*
 applicari debet, quæ eruitur ex textu juris Romani, ni-
 si ubi reformatio expresse à Jure Romano recessit,
 quod hic non factum. Nec obstat, quod tamen ho-
 die & stupratæ apud nos pro infamibus habeantur, &
 puniantur, saltem pœnitentia Ecclesiastica, adeoque
 videatur eadem subesse ratio. Sufficit enim quod
 nulla pœna civili notentur. Jam vero versamur
 in materia juris civilis, non juris Ecclesiastici. Et a-
 deo etiam distinctio inter infamiam civilem & Eccle-
 siasticam litem tollet. Non enim confundendum est
 forum internum seu Ecclesiasticum, cum externo
 seu Civili, ad quod pertinet doctrina de testamentis

§. XLIX.

Sequitur causa *decima* & ultima *So die Kinder* *Decima cau-*
 ihren Eltern, die mit Krankheit oder *Schwachheit des* *sasi de relin-*
Qui- *tes furiosos,*

aut alius gra-
viter decum-
bentes & ex-
tremè pau-
peres.

Leibes oder mit Gebrechlichkeit der Vernunft beladen/
oder sonst an täglicher ihrer Leibes-Nahrung Mangel
hätten / kein Handreichung thun / noch zu derselben
Unterhaltung nothdürfftige Nahrung oder andere Pflög-
niß mit Arzney und dergleichen nach ihren Vermögen
mittheilen wolten / und dessen durch die Freund oder
andere ersucht worden wären / dadurch andere Freun-
de oder frembde mitleydlich bewegt / solche verlassene
Eltern in ihr Pflögniß zunehmen / und mit Fürsire-
ckung des Thren zu versehen / in denselben Fällen sollen
die ungetreuen Kinder enterbt seyn / und die Güter
so die Eltern auf ihr Absterben hinter ihnen verließen
denjenigen / so ihnen solche Handreichung gethan / fol-
gen und werden. Concordat fere Nov. 115. c. 3. v. 12.
nisi quod patris furiosi saltē mentionem injiciat, non
autem infirmi, morbo decumbentis, & egestate laboran-
tis, qui tamen cum furioso in Reformatione nostra
conjungitur. Uti vero Reformatio Norica in addi-
tamento illo haud dubie respexit ad casum, si paren-
tes illi ad meliorem fortunam pervenerint, ita Jus
Romanum additamentum illud omisit, quia casus ra-
rius obveniebant. Ceterum verba: sollen die unge-
treuen Kinder enterbt seyn / exheredationem ipso jure
fieri indicant, non solum eo casu, si parentes in tu-
rore & corporis infirmitate decesserint & nullum te-
stamentum fecerint, sed quamvis etiam parentes
ante furorem illum vel infirmitatem supervenien-
tem liberos hocce heredes suos scripsissent, quod iti-
dem in d. Nov. eodem modo exprimitur. Dico si an-
te furorem vel infirmitatem testamentum condidissent; quod-

quodsi enim cessante furore vel infirmitate parentes liberos ingratos nihilominus heredes instituunt, injuriam remisisse censentur. Idem est, etsi post furorem nullum testamentum fecerint. Sufficit enim quod non aliis hereditatem suam postea reliquerint, tum enim tacite injuriam liberis remisisse putandi sunt. *Vid. d. Nov. v. 12. ibi: erit ei potestas, utrum velit &c.*

§. L.

Quæ nunc porro in *Nov. 115.* tanquam nova exheredationis causa adducitur, scilicet *si unum de parentibus in captivitate detineri contigerit, & ejus liberi sive omnes sive unus non festinauerint eum redimere, &c. ea in Reformatione Norica non deprehenditur.* Si ad conjecturas recurrendum, hæc inter Jus Romanum & Noribergense ratio differentiæ probabilis adduci posset, quod scilicet Jus Romanum neglectum in redemptione parentum ex captivitate propterea inter causas ingratitude maximas retulerit, quoniam captivitas eo jure servitutem involvebat, etiam jure Novellarum adhuc, *v. Nov. 22. cap. 7.* Hodie autem, cum DD. sibi aliisque persuaserint, captivos libertatem suam ut ante illæsam retinere, eos quoque respectu ad nos & quoad effectus juris, qui a Turcis capiuntur, *v. Illustr. Dn. Stryk de Cautel. testament. cap. 3. v. 45.* hinc quoque pro tanta ingratitude non accipitur, si liberi parentes suos in captivitate constitutos negligant.

§. LI.

Imperator Justinianus ultimo etiam loco hanc *Cur ommissa i-*
cau. *eadem hete-*

96

orthodoxia liberorum?

causam exheredationis refert in Nov. 115. c. 3. v. 14. Si quis de parentibus orthodoxus constitutus senferit suum filium, vel liberos non esse catholica fidei, nec in sacrosancta ecclesia communicare, in qua omnes beatissimi Patriarcha una conspiratione & concordia fidem rectissimam predicant, & sanctas quatuor Synodos, Nicanam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam & Chalcedonensem amplecti seu recitare noscantur: licentiam habent pro hac maxime causa ingratos eos & exheredes in suo scribere testamento. Ad eundem modum in editione Reformationis Noricæ de A. M. D. XXII. undecima causa (præter decem hætenus enumeratas) ita exprimitur Tit. 15. Leg. 2. in fin. Zu dem eilfften / so der Vater ein Christ ist und die Kinder Keger seyn / at vero in editione recentiore de A. M. D. LXI. P. III. tit. 19. ea verba plane sunt omiffa, & sic numerus causarum exheredationis eo ipso est minutus.

§. LII.

Sententia auctoriorum,

B. Dn. Wurffbain in tractatu supra citato l. 1. membr. 2. sect. 1. tb. 24. ita de causa hujus omiffionis disserit. Quod forte, inquit, ideo factum, quia nondum constat quis sit verus hæreticus. Et quamvis nullum dubium sit de illis hæreticis, quorum in Nov. 115. c. 3. v. 14. & l. 5. C. de hæret. mentio fit, quin non tantum exheredari possint, sed & ipso jure ab intestato succedere nequeant, d. l. 5. & d. Nov. 115. c. 3. v. 14. Quia tamen ante Constitutionem de Pace Religiosa inter Pontificios & Evangelicos multa dubitatio exorta est, quinam ex his hæretici sint vocandi, ideo etiam illa causa omiffa est. Rem tamen istam Ferdinandus I. Rex Rom. cum statibus Imperii jussu Caroli V. Rom. Imp. de-

cide.

cidere nolens A. 1555. Augustus Vindelicorum certam inter ea
 Constitutionem sanxit, insimulque litis istius pendentiam
 induxit, ut tam diu Pontificia illa Catholico Romana & Ca-
 tholico Apostolica Augustana Confessionis simul in Imperio
 Romano Germanico tolerentur, donec illa ipsa de Religione
 controversa, amicabiliter pacis studio & Christiana veri-
 tati & charitati convenienter transactum esset, cujus
 suspensionis intuitu nec pater Pontificie Religionis potest fi-
 lium reformatæ Religionis eo nomine tanquam hereticum
 exheredare: nec vice versa pater Augustanæ Confessionis fi-
 lium suum religionem deserentem & Pontificiam amplecten-
 tem, per ea quæ habet Henr. Andr. Cranius in Dissert. Jurid.
 Polit. de Pac. Religios. P. 2. probl. 9. p. 264. seqq.

§. LIII

Putat igitur Vir Doctissimus, ideo omisam esse ^{Sententiam}
 hanc causam in reformatione, quod eo tempore non ^{nosm.}
 constiterit, quis sit hereticus, sed demum postea per
 pacificationem Religiosam id fuerit definitum. Sed
 non sensit, quod Reformatio nova & recentior anno
 1654. publicata, compilata fuerit post pacificationem
 religiosam. Non attendit, quod Reformatio prior ante
 pacificationem religiosam edita causam illam exhere-
 dationis posuerit, cum secundum rationem datam om-
 nia potius debuissent in verti, & prior reformatio non
 meminisse hujus causæ exheredandi, quia quis sit here-
 ticus, nondum erat per pacif. relig. definitum; posteri-
 or vero debuisset eam ponere, quia anno 64. jam pro-
 mulgata erit pax religiosa. Mihi itaque sic videtur. Pri-
 or reformatio recenset ex jure Justiniano illam cau-
 sam exheredandi, quia Noriberga erat adhuc Roma-
 næ religioni addicta, & adeo habebat etiam Lutheri af-
 feclas

secles pro hæreticis. Posterior vero reformatio omittē-
bat, quia eo tempore Noriberga jam erat Evangelica,
& pace religiosa jam parificata fuerat religio Roma-
no-Catholica cum Evangelica, tertia vero religio non
debebat tolerari, ergo casus exheredationis amplius
non videbatur facile dabilis.

§. LIV.

*In causis ex-
heredandi
parentes ni-
hil novi oc-
currit.*

Pergendum nunc esset ad causas exheredationis paren-
tum. Sed cum hic in reformatione tam priore quam poste-
riori, etiam ubi vel inter se vel à Jure Justiniano discrepant, ni-
hil occurrit, quod non jam sit notatum in præcedentibus, no-
lumus cum tadio lectoris ea hic repetere.

§. LV.

*Quid juris
sit circa fra-
tres?*

Denique quod Fratres attinet, essi jus Romanum velit
Fratres & sorores consanguineas institui, iisque qverelam con-
cedat, si turpis persona sit instituta l. 27. C. de inoff. testam. nisi
ex iustis causis & tum exheredati fuerint, quæ recensentur
Novella 22. c. 47. Jure tamen Noribergensi hæc omnia cessant
& simul cessant omnes controversiæ, quas Doctores movere
solent in explicatione illorum textuum, vel etiam de compu-
tanda fratrum legitima. Equidem in priore Reformatione
nihil deprehendere potui quod ea de re cautum sit. At in
posteriore verbis expressis constitutum est d. tit. 29. art.
3. So einer Freund hat/ als Brüder/ Schwestern/ Bettern oder
der gleichen ihme auf die Seiten verwandt/ dieselben ist er wie-
der seinen guten Willen zu Erben einzusetzen oder ihnen viel oder
wenig zu schicken nit verbunden/ er habe gleich in auffoder ab-
steigender Linien Erben oder nicht. Es ist auch von unnöthen/
sie zu enterben/ oder auszuschließen/ denn es stehet in eines jeden
testirers freyen Willen/ solchen Seiten verwandten
Freunden etwas oder nichts zu ver-
ordnen.

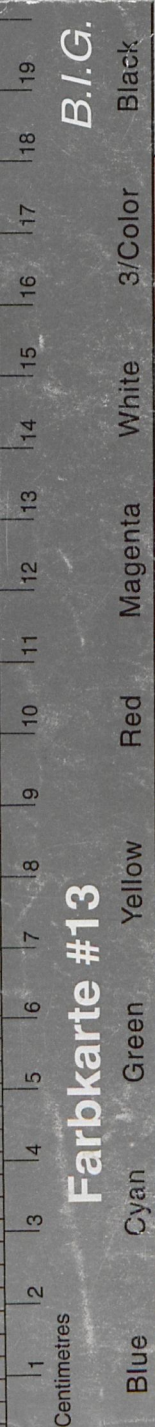
FINIS.

ULB Halle
005 373 603

3

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA 207.
DE 1703 315

NORICORUM CAUSIS ADIMENDI LEGITIMAM,

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSIAE, ELECTORATUS ET PROVIN-
CIARUM HEREDE, ET RELIQA,

ILLUSTRI ACADEMIA FRIDERICIANA
P R A E S I D E

DN. CHRISTIANO THOMASIO, JCTO,
SERENISS. ET POTENTISS. REGIS BORUSSIAE CONSILIA-
RIO, PROFESSORE JURIS ORDINARIO ET FACULTATIS
JURIDICAE h. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in utroque jure honores & privilegia
DOCTORALIA rite capeffendi

Eruditorum placido examini submittit
LAURENTIUS DE SANDRART Norimbergensis,

Ad. D. XXIII. Julii M DCC III.

Horis ante- & pomeridianis.

H A L E,

Typis CHRISTOPHORI SALFELDII, REGIM. REG. BORUSS. Typogr.

20

